

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย “สถานภาพความรู้เกี่ยวกับอาณาบริเวณชายแดนของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน : ระยะที่ 1 บรรณนิทัศน์ มีวัตถุประสงค์หลักในการสำรวจองค์ความรู้และจัดหมวดหมู่ข้อมูลเรื่องชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ อันได้แก่ กัมพูชา พม่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และมาเลเซีย โดยกำหนดช่วงเวลาของการศึกษาไว้ในช่วงปี พ.ศ. 2536 ถึง ปัจจุบัน ในการศึกษาได้ใช้วิธีการสืบค้นคว้าและรวบรวมจากเอกสารที่ปรากฏและสามารถสืบค้นได้ในรูปแบบงานเขียนต่างๆ ทั้งที่เป็นงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ และตำรา หนังสือที่เกี่ยวข้อง ผลจากการสำรวจในเบื้องต้นได้พบว่าความรู้เรื่องชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมีการพัฒนาและแตกแขนงออกไปค่อนข้างจะกระจายมากทั้งในส่วนที่เป็นประเด็นสาระสำคัญของเนื้อหาและแหล่งข้อมูลที่เป็นแหล่งสืบค้นสำหรับการศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต

ในส่วนที่เป็นประเด็นของสาระสำคัญของงานเขียนต่างๆ นั้นพบว่างานเขียนได้สะท้อนออกมาให้เราเห็นจากแง่มุมสาขาวิชาต่างๆ และในแต่ละแนวโน้มนั้นยังมีแนวคิดย่อยๆ ที่หลากหลายดำรงอยู่ ประเด็นสำคัญก็คือ สิ่งที่ได้มีการนำเสนอส่วนใหญ่เป็นการศึกษาตามสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะพบว่าในแต่ละพื้นที่ชายแดนก็จะมีจุดเน้นของประเด็นการศึกษาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ งานเขียนในส่วนของชายแดนไทย - กัมพูชาให้ความสำคัญกับเรื่องการค้าการลงทุนควบคู่ไปกับการพัฒนาพื้นที่ตามแนวชายแดน งานเขียนในส่วนของชายแดนไทย - พม่าให้ความสำคัญกับปัญหาเรื่อง ผู้อพยพลี้ภัย ชนกลุ่มน้อย และอาชญากรรมข้ามชาติ งานเขียนในส่วนของชายแดนไทย - ลาวให้ความสำคัญกับปัญหาการปักปันเขตแดน การค้ามนุษย์ และความร่วมมือทางการค้า และงานเขียนในส่วนของชายแดนไทย - มาเลเซียให้ความสำคัญกับปัญหาความขัดแย้งของชายแดนภาคใต้ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น

นอกจากนั้น ยังได้ทำการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับพื้นที่ชายแดนทั่วโลก โดยมีจุดเน้นอยู่ที่ชายแดนใน ทวีปยุโรปและทวีปอเมริกาเหนือ ซึ่งพบว่าชายแดนและพื้นที่โดยรอบในหลายจุดทั่วโลกกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ พบว่าประเด็นและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการชายแดนและความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่ข้ามพรมแดนกำลังเป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจยิ่ง ส่วนในแวดวงวิชาการนั้น พบว่านับตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 1990 แล้วที่มีนักวิชาการหลากหลายสาขาให้ความสนใจศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของชายแดน การจัดการชายแดน และความร่วมมือข้ามพรมแดน และเป็นที่

ยอมรับกันโดยทั่วไปในหมู่นักวิชาการว่า เพื่อให้ได้ความรู้มีคุณค่าและประโยชน์อย่างแท้จริง การศึกษาเกี่ยวกับชายแดนควรจะทำโดยอาศัยองค์ความรู้ของสาขาวิชาต่างๆ ร่วมกัน

การศึกษานี้มีข้อเสนอแนะว่าควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางของการจัดการ พื้นที่ชายแดนให้มากขึ้น เพื่อให้สถานภาพความรู้ภายใต้พรมแดนของสาขาวิชาต่างๆ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติให้แก่ทุกภาคส่วนได้

ABSTRACT

The main objective of this study is to explore the state of the arts about the border issues between Thailand and the four neighboring countries. The time period is 1993-present. This study employs documentary research by collecting several kinds of available documents in Thailand. Foreign experience about border management is also reviewed. It finds that there is a lot of development among the knowledge of border issues. However, the source of information is scattered around which is difficult for future uses. According to the context of many studies, it reveals that there are lots of disciplines and a variety of each concept still existed. The important point is that most of the proposed studies focus on the problems in each area. Each of the four areas has different problems.

In addition, a preliminary study about borderlands worldwide is made, mainly in the case of Europe and North America. Having found that borders and borderlands across the world are experiencing a great change. In the part of states and interstate relations, the issues about border management and cross-border development cooperation are, among any others, a prime concern. And for those in the academic realm, studies relating to border change, border management, and cross-border cooperation have become a new and challenging area of their interest since the beginning of 1990s up until now. It is widely accepted that trans-disciplinary approach should be applied in research so that the knowledge acquired becomes meaningful and useful.

The study recommended that there should be more studies focusing on the management of borderland which will be finally useful for policy makers and for the integration of many disciplines.